



GEORGE W. HALES / GETTY

Literatura i pastes al te de les cinc

MARINA
ESPASA

Un dels plaers associats a la lectura és, sens dubte, la possibilitat d'assistir al desplegament de la intel·ligència sota els nostres ulls: ja sigui per l'ús d'una estratègia narrativa original, per la precisió d'unes observacions psicològiques agudíssimes o per la bellesa i sofisticació a què pot arribar una construcció lingüística, no són poques les vegades (si triem bé les nostres lectures) en què tanquem un llibre del tot admirats per la persona que hi ha al darrere.

Un debut en la vida desperta, com a mínim, el primer i el segon tipus d'admiracions. Estructuralment és una novel·la del tot anàrquica, en la qual no se sap ben bé cap a on va la història. Però això, lluny de ser un defecte, acostua la novel·la a la vida, en la qual no acabem de saber cap a on anem, ni freqüentem sempre la mateixa gent ni els mateixos escenaris. També conté observacions brillants sobre la psicologia de les persones: “*Al menos, se consoló Ruth, no soy manipuladora. Sabía que esa era la cualidad que diferenciaba a los villanos de los virtuosos*”. I, com tota bona novel·la,

juga amb els conceptes de literatura i realitat i els tensiona: la protagonista, Ruth Weiss, és una professora universitària especialista en personatges femenins de Balzac que està convençuda que les males lectures que en va fer de joveneta li van “destrossar la vida”, com diu la cèlebre frase que obre la novel·la que va suposar el debut –als 53 anys!– d'Anita Brookner (1928-2016), una autora britànica una mica afrancesada i potser per això amiga de Julian Barnes, que és l'autor del pròleg que ajuda a situar-la. Barnes la reivindica com a novel·lista i explica que, a més, va ser

una gran crítica d'art, especialista en la pintura del segle XIX. Explica també que va ser encasellada per la crítica –essencialment masculina– com a autora de “novel·letes” protagonitzades per dones solteres i freqüentadores de biblioteques, però que és alguna cosa més. I tant.

Una aventura feta de literatura

Una altra pota sobre la qual s'aguantava la novel·la són els personatges que retrata, com si Brookner hagués volgut fer un homenatge al seu admiradíssim Balzac: “*Esa percepción de la energía cósmica que tiene Balzac, una fuerza que somete a todos los personajes antes de arrojarlos de nuevo, como átomos, para que bailen en la superficie de una historia en particular*”. Els pares de la Ruth, una actriu bohèmia fracassada i un llibreter de vell sense empenta, podrien ser aquests ballarins: incapaces de fer res per si mateixos, es comporten com uns autèntics “fills adolescents” de la pobra Ruth, que intenta obrir-se camí a la Sorbona de París però ha de tornar a Londres per tenir-ne cura.

La paradoxa que dibuixa intel·ligentment Brookner és que, mentre l'obliguen a fer-los de mare, no li permeten fer-se gran de debò. I si de joveneta s'identificava amb la protagonista d'*Eugénie Grandet*, una noia lletja que espera en va la tornada del seu promès, a París havia après a menysprear-la i n'imitava d'altres, més capaces de tenir control sobre la seva vida, però el retorn a casa la torna a acostar a la fracassada Eugénie. “*Su aventura... estaba hecha con la materia de la propia literatura*”, diu la narradora per presentar la història de la Ruth. ¿Quina és aquesta aventura? ¿La d'una dona a qui la literatura ha ajudat a entendre i examplar el món o la d'una dona a qui els llibres han distorsionat el sentit de la realitat i li han impedit prendre decisions vitals? La gràcia d'escriure una novel·la, devia pensar Anita Brookner, és que hi poden passar les dues aventures a la vegada. ♦♦



UN DEBUT
EN LA VIDA
ANITA BROOKNER
LIBROS DEL
ASTEROIDE
TRADUCCIÓ
DE CATALINA
MARTÍNEZ
232 PÀG. / 18,95 €